

Dnr 07-0734
 Marianne Rogell Eklund/NAW
 marianne.rogell eklund@hrf.se

Hörselskadades Riksförbundet
 besöksadress: Gävlegatan 16
 Box 6605, 113 84 Stockholm
 tel: +46 (0)8-457 55 00
 texttel: +46 (0)8-457 55 01
 fax: +46 (0)8-457 55 03
 e-post: hrf@hrf.se

2007-12-19

Utbildningsdepartementet
 103 33 STOCKHOLM

registrator@education.ministry.se

Remiss – Tre nya skolmyndigheter (SOU 2007:79) U2007/6976/G

Hörselskadades Riksförbundet, HRF lämnar följande synpunkter angående förslagen i rubricerade betänkande.

Sammanfattande synpunkter

HRF är positiva till att antalet skolmyndigheter minskar och vi uppskattar förslaget att sammanföra resurser från Specialskolemyndigheten och Specialpedagogiska institutet till en ny myndighet. Utredningens förslag stämmer till delar väl överens med det förslag som HRF tidigare presenterat angående ny skolorganisation för döva och hörselskadade elever. Utredaren är dock inte alltid riktigt konsekvent i sina beskrivningar och vi är oroade över att en del av förslagen om organisation, huvudkontorets förläggning samt otydligheter i myndighetens instruktion kommer att återskapa eller bevara nuvarande två organisationskulturer. För att undvika detta anser vi bland annat att den nya myndighetens uppdrag behöver göras tydligt. I vårt remissvar lämnar vi synpunkter på sådant som vi anser vara nödvändigt att föra in i den nya myndighetens uppdrag. Vår mening är att vissa av förslagen i betänkandet ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER (SOU 2007:87) lämpligen kan implementeras i myndighetens uppdrag redan i det initiala skedet.

HRF avstyrker förslaget om att delar av TÖIs resurser överförs till Folkbildningsrådet.

4.1 En ny myndighet för inspektion

HRF instämmer i förslaget att Skolinspektionen blir sektorsansvarig för handikappfrågor. Vi är också positiva till att det inrättas en fristående myndighet med ansvar för inspektion, kvalitetsgranskning och tillsyn samt att myndighetens ansvar inkluderar inspektion av förskoleverksamhet samt skolor som bedriver undervisning för döva och hörselskadade barn, ungdomar och vuxna.

Vid inspektion och tillsyn av skolor som bedriver undervisning och förskoleverksamhet för hörselskadade och döva barn, ungdomar och vuxna är det viktigt att inspektionen och tillsynen utförs av personer med god kännedom om hörselskadade och döva elevers utbildningssituation. Inspektörerna ska ha

kompetens om målgruppens behov i en undervisningssituation, om teckenspråk, tvåspråkighet, teckenspråkig skolmiljö, undervisning av svenska som andra språk för döva, hörselteknik med mera. Detta är nödvändigt för att skolinspektionen ska uppnå syftet med kvalitetsgranskningen och för att trygga hörselskadade och dövas rätt till likvärdig utbildning. I den utsträckning den kompetensen inte finns eller kan utvecklas inom myndigheten måste man använda sig av extern kompetens.

4.9 En myndighet för specialpedagogik

Skolorganisation för hörselskadade och döva - bakgrund

HRF har under flera år samlat in och redovisat statistik om hörselskadade och döva barn i habilitering, förskola och anpassade skolformer – en uppgift som samhället borde stå för då statistiska underlag har betydelse för hur verksamheter och resursfördelning kan planeras. Uppgifter som vi samlat in visar att det i målgruppen hörselskadade med hörapparat, döva med eller utan cochlea-implantat finns cirka 600 förskolebarn, 3 000 elever i grundskoleåldern och 1 500 elever i gymnasieskolan. Dessa barn och ungdomar har mer eller mindre behov av anpassad undervisning i skolan och teckenspråk.

Eftersom många hörselskadade inte får den utbildning de har rätt till har vi föreslagit en ny, samlad skolorganisation för hörselskadade och döva. Vår mening är att stödet till dessa elever kan förbättras genom en samlad skolorganisation, med en nationell skolmyndighet som har ansvar för nämnda målgrupp, oavsett i vilken skolform eleverna går i.

Utredningen ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER (SOU 2007:87) har i sitt slutbetänkande lämnat förslag som väl stämmer överens med HRFs förslag till ny skolorganisation. HRF anser att vissa av förslagen i nämnda utredning med lämplighet kan implementeras i instruktionen för den nya myndigheten. Detta skulle innebära att den nya myndigheten bygger sin verksamhet från grunden på ett tydligt uppdrag.

4.9.1 Specialpedagogiska institutets och Specialskolemyndighetens verksamheter slås ihop

HRF anser i likhet med utredningen att det behövs ökad samordning och fördjupat samarbete mellan verksamheterna *undervisning* samt *råd och stöd* och att detta samlas i *en* myndighet. Detta tror vi är nödvändigt för att förutsättningarna för döva och hörselskadade barn, ungdomar och vuxnas utbildningsmöjligheter ska förbättras. Vi instämmer i utredarens uppfattning att tiden nu är mogen för en sådan sammanslagning.

Utredningen uppmärksammar att de två aktuella myndigheterna bör integreras som två jämbördiga parter. HRF uppfattar dock att utredaren lagt en tyngdpunkt i sina förslag på den del som idag ligger under Specialpedagogiska institutet. Vi känner oss inte nöjda med detta.

Under Specialpedagogiska institutets existens har kompetens och resurser för hörselskadade uttunnats. Institutet har arbetat med en mainstreamingsideologi som onödigt bidragit till negativa attityder till anpassade skolformer och därmed försvårat situationen för landets hörselskadade elever. Myndigheten har inte tagit ansvar för att utveckla de regionala hörselklasskolorna.

Av ovan nämnda skäl anser vi att det är nödvändigt att staten tydliggör myndighetens uppdrag i förordningen med instruktion för myndigheten. Vi anser att instruktionsförslaget i sin nuvarande formulering är otydlig på många punkter och behöver därför skrivas om/kompletteras.

Skolverksamhet för döva och hörselskadade

HRF anser att förslaget till förordning med instruktion för den nya myndigheten är otydlig avseende skolverksamheten för hörselskadade och döva. HRF anser att instruktionen behöver förtydligas; skolverksamheten för hörselskadade och döva skrivas in. Vidare anser vi att det är nödvändigt att specialskoleförordningen ses över så att den stämmer överens med nämnda instruktion.

Regionalt Resurscentrum för döva och hörselskadade

HRF anser att uppdraget att skapa ett Regionalt Resurscentrum för hörselskadade och döva elever bör skrivas in i förordningen med instruktion för den nya myndigheten.

Utveckling av hörselklasskolor – hörselspår

Utredningen ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER SOU 2007:87 har uppmärksammat att interkommunal ersättning för skolgång i hörselklasskola är ett hinder och föreslår en rad förbättringar som HRF välkomnar.

HRF anser att den nya myndigheten redan i implementeringsskedet ges i uppdrag att stimulera utvecklingen av regionala hörselklasskolor och hörselspår. Uppdraget skall skrivas in i instruktionen för den nya myndigheten.

Råd och stöd till enskilda

Utredningen framhåller att staten bör ta ett ökat ansvar för information, råd och stöd till enskilda och vårdnadshavare när det gäller skolfrågor. Det är glädjande att utredningen uppmärksammat behovet. Vi saknar dock reglering av detta uppdrag i instruktionen för den nya myndigheten.

HRF anser att uppdraget om råd och stöd till enskilda och vårdnadshavare skrivs in i myndighetens instruktion.

Hörselskadade och dövas språkutveckling i förskolan

Grunden för barns språk läggs tidigt under uppväxten. Förskolan har en viktig uppgift för hörselskadade och dövas utveckling av två språk – teckenspråk och svenska. HRF anser att det är en stor brist att staten inte tar något ansvar för döva och hörselskadades språkutveckling i förskolan. Teckenspråk i förskolan är kommunernas frivilliga åtagande. Idag sker ingen nationell kvalitetssäkring av förskolans tvåspråkighetsarbete. HRF anser att den nya myndigheten bör få ett tydligt uppdrag avseende hörselskadade och dövas tvåspråkighet i förskolan.

TUFF

Vi saknar skrivningar om teckenspråksutbildning för föräldrar (TUFF) som idag finns hos Specialpedagogiska institutet och teckenspråksundervisning av syskon som finns inom Specialskolemyndigheten. Vi anser att dessa uppdrag bör göras tydliga i instruktionen för den nya myndigheten.

Skollagen

Utredningen konstaterar att specialskolans kvalité har positiv betydelse för råd och stöd. Vi menar att skollagens formulering behöver ses över avseende målgruppen för specialskolan (1kap 6§). Lagen beskriver specialskolan som en sista utväg, inte ett jämbördigt alternativ till grundskolan. Detta synsätt bidrar till en negativ syn både på elevgruppen inom specialskolan och på specialskolan som skolform.

4.9.2 Verksamhet som förs till den nya myndigheten

Teckenspråk och teckenspråkiga

I betänkandet "Översyn av teckenspråkets ställning" föreslås bland annat att all driftsrelaterad statlig verksamhet för teckenspråkiga barns och ungdomars utbildning förs till SPM. HRF stödjer detta och vill framhålla att vi anser, i likhet med utredningen ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER SOU 2007:87, att all utbildningsrelaterad verksamhet för döva och hörselskadade barn, ungdomar och vuxna ska läggas under utbildningsdelen inom den nya myndigheten. Detta bör skrivas in i instruktionen.

4.9.4 Inre organisation

HRF delar utredningens uppfattning att det är viktigt att den nya myndigheten undviker att varje region skapar en egen underorganisation som bidrar till regionala lösningar och kulturer. Detta går även helt i linje med förslagen i betänkandet ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER SOU 2007:87, där man framhåller att de föreslagna regionala resurscentren inte får agera fristående utan ska underordna sig organisationen för nationell samordning.

HRF anser att myndighetens skolverksamhet skall ha ett nationellt och fem regionala brukarråd. Uppdraget skall skrivas in i instruktionen för den nya myndigheten.

4.9.6 Myndighetens namn

HRF avstyrker utredarens förslag angående namnet på den nya myndigheten. Vår mening är att myndighetens namn ska återspegla att skolverksamhet är en av myndighetens två huvuduppdrag. Vi föreslår istället att namnet på den nya myndigheten blir *Specialpedagogiska skolmyndigheten*.

Med anledning vad vi anført under punkterna 4.9.1 – 4.9.6 anser HRF

att förslaget till förordning med instruktion för den nya myndigheten i sin nuvarande formulering är otydlig på många punkter och behöver därför skrivas om/kompletteras avseende skolverksamheten för hörselskadade och döva, råd och stöd till enskilda och vårdnadshavare, myndighetens uppdrag avseende teckenspråk för föräldrar och syskon

att all utbildningsrelaterad verksamhet för döva och hörselskadade barn, ungdomar och vuxna ska läggas under den nya myndighetens utbildningsdel och skrivas in i instruktionen

att förslagen i utredningen ÖKAD LIKVÄRDIGHET FÖR ELEVER MED FUNKTIONSHINDER SOU 2007:87 om att skapa ett Regionalt Resurscentrum för hörselskadade och döva elever och åtgärder för att utveckla regionala hörselklasskolor med lämplighet implementeras i instruktionen för den nya myndigheten. Detta skulle innebära att den nya myndigheten bygger sin verksamhet från grunden på ett tydligt uppdrag.

att den nya myndigheten bör få ett tydligt uppdrag avseende hörselskadade och dövas tvåspråkighet i förskolan. Uppdraget bör skrivas in i instruktionen.

att skollagens formulering ses över avseende målgruppen för specialskolan

att den nya myndighetens skolverksamhet skall ha ett nationellt och fem regionala brukarråd.

*HRF avstyrker utredarens förslag angående namnet på den nya myndigheten. Vår mening är att myndighetens namn ska återspegla att skolverksamhet är en av myndighetens två huvuduppdrag. Vi föreslår istället att namnet på den nya myndigheten blir **SPECIALPEDAGOGISKA SKOLMYNDIGHETEN***

4.11 Tolk- och översättarinstitutet

HRF motsätter sig utredarens förslag att Tolk- och översättarinstitutet avvecklas och att verksamheten kring tolkar för hörselskadade, döva och dövblinda förs till Folkbildningsrådet. Vi delar utredarens uppfattning att ansvaret för tolkutbildning inte ska ligga på den nya myndigheten.

Högskoleutbildning av tolkar för hörselskadade, döva och dövblinda

HRF anser att utbildning för tolkning för hörselskadade, döva samt dövblinda bör utformas som högskoleutbildning. Skolmyndighetsutredningens förslag att överföra verksamheten kring tolkning för döva, hörselskadade och dövblinda till Folkbildningsrådet går i rakt motsatt riktning till detta och går också i rakt motsatt riktning till vad som framförts i betänkandet ÖVERSYN AV TECKENSPRÅKETS STÄLLNING SOU 2006:54.

Likvärdig utbildning

HRF strävar efter en likvärdig utbildning av tolkar för hörselskadade, döva, och dövblinda med gemensam kursplan, gemensamt antagningsförfarande och gemensam examination där styrning, kvalitetssäkring och tillsyn är viktigt. Detta går stick i stäv med folkbildningens grundläggande ideologi som kännetecknas av att den är "fri och frivillig" det vill säga fri från statlig styrning. HRF anser tvärtom, att staten bör ta ett större ansvar och vi hänvisar till utredningen ÖVERSYN AV TECKENSPRÅKETS STÄLLNING SOU 2006:54.

”Eftersom tolkutbildningarna leder till yrken där tolkanvändarna står i stark beroendeställning till tolkarna (Statskontoret 2002) är det betänkligt att tolkutbildningarna inom folkbildningen inte har examinationsprov.”

”Genom styrning, uppföljning och utvärdering av utbildningen kan staten bidra till en kvalitetssäkring av tolktjänsterna. Att tolkningen håller hög kvalitet är ju inte bara till gagn för den teckenspråkige utan är minst lika viktig för den andra parten i kommunikationen.”.

Forskning

I många länder finns tolkutbildning på högskola/universitet och där har forskningen kommit igång. I Sverige är detta omöjligt eftersom eleverna går sin grundutbildning på folkhögskola och inte får några högskolepoäng för sin eftergymnasiala utbildning. Det är således idag i stort sett omöjligt för tolkar att fortsätta med forskarutbildning.

Förutsättningar för högskoleutbildning

Tolkutbildningarna bör hållas samman med forskning och utveckling kring översättning och tolkning. Inom TÖI finns idag en professor i tolkning och översättning som kan vara en kraft i initieringen av forskning. Stockholms universitet har idag goda förutsättningar att bygga upp en grundläggande teckenspråkstolkutbildning (tvåårig och sökande ska behärska teckenspråk och svenska innan). Ämnet teckenspråk är redan ett etablerat ämne och Lingvistiska institutionen på Stockholms universitet har dessutom erfarenhet av teckenspråkstolkutbildning då man periodvis erbjuder påbyggnadsutbildning för utbildade samt verksamma tolkar. Det måste även skapas förutsättningar för att universitetet kan erbjuda skrivtolkutbildning.

Yrkehögskola under en övergångsperiod

Som ett första steg mot högskoleutbildning, under en övergångsperiod/uppbyggnadsperiod, bör teckenspråks-, dövblind och skrivtolk (vuxendövtolk) tolkutbildningen finnas kvar på folkhögskolan men ges formen av kvalificerad yrkesutbildning KY inom ramen för den planerade yrkehögskolan U:2007:07. HRF anser att Tolk- och översättarinstitutet TÖI ska finnas kvar och ges fortsatt ansvar för teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen tills den planerade yrkehögskolan är etablerad och kan ta över ansvaret för utbildningen.

HRF anser i enlighet med SDR, FSDB, DHB

att utbildningen av tolkar för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolk-utbildningen blir högskoleutbildning.

att ansvaret för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkutbildningen (vuxendövtolkutbildningen) inte överförs till Folkbildningsrådet.

att TÖI får fortsatt ansvar för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolk-utbildningen (vuxendövtolkutbildningen) tills den planerade yrkehögskolan är etablerad och kan ta över ansvaret för utbildningen.

att teckenspråks-, dövblind- och skrivtolktolkutbildningen (vuxendövtolkubildningen) som första steg mot högskoleutbildning ges formen av kvalificerad yrkesutbildning KY inom ramen för den planerade yrkeshögskolan.

6.3.4 Lokalisering av huvudkontor

HRF anser att det är viktigt att manifesteras sammanslagningen genom att huvudkontoret samlar skolverksamhet och verksamheten för råd och stöd på en plats. I Örebro finns samlad kunskap bland annat genom Örebro universitets satsning på handikappvetenskap. Här finns också centrala resurser inom Specialpedagogiska institutet, Specialpedagogiska institutets regionkontor, Specialskolemyndigheten, Riksgymnasierna för döva och hörselskadade, Ekeskolan med mera. Vi förordar därför en lokalisering av huvudkontoret till Örebro. Vi ser samlokaliseringen av huvudkontoret som en viktig principiell fråga.

HRF avstyrker förslaget om att huvudkontoret förläggas till Härnösand och förordar att huvudkontoret skall förläggas till Örebro.

Vänliga hälsningar
Hörselskadades Riksförbund, HRF

Jan-Peter Strömgren
förbundsordförande